

bemutatására, de ez nem olyan nagy baj, legalább Nietzsche-ről is megtud az ember egy-két apróságot... Elhíresült a Nietzsche–Paul Reé–Lou Salomé „szentháromság”. A három barát azt tervezte, hogy Bécsben közös háztartásban fognak élni és tanulni. Természetesen a terv szóbeszéd tárgya lett, hiszen mi mászt gondolhattak ebbe bele a kortársak, mint háromszemélyes vadházasságot – és ez alól bizony Nietzsche sem volt kivétel! Végül a két filozófus vetélkedése és Nietzsche rámenőssége miatt nem valósult meg a terv, Lou Reével élt egy háztartásban egészen házasságáig. Salomé nem akart férjhez menni. Nem tudjuk, Carl Andreas miért kereste fel Lout először, de egyszerűen bekopogott az ajtaján. Lou a *Visszatekintés*-ben leírja, hogy azért mondott igent a férfinak, mert az öngyilkosságot kísérelt meg. A házasság azonban csak formálisan létezett, mert ezzel a lépéssel a férfi örökre el is vesztette az asszonyt, aki korlátlan szabadságot harcolt ki magának.

Nem tudni, ki nyerte el elsőként Lou szerelmét. A *Visszatekintés* alapján Rilket hihetjük a szerencsésnek (?). Peters azonban két másik urat tart valószínűbbnek, Szavelijt, az orosz nemest, vagy Dr. Friedrich Pinelest, aki hét évvel volt fiatalabb Lounál, és akivel igazi vadházasságban élt. Nemigen lehet eldönteni, szerencsés vagy szerencsétlen volt-e az, aki beleszeretett Lou Saloméba.

Aki találkozik Louval, kilenc hónap múlva világra hoz egy könyvet, mondta egyik barátja, de tény az is, hogy a legtöbb férfi sosem heverte ki a szőke, kék szemű, vasakarátú, rendkívüli szellemű nővel való találkozást. Ha Lou Salomé nem lett volna annyi híres férfi szerelme, valószínűleg akkor is számon tartaná az utókor íróként és az egyik első női pszichoanalitikusként. Ha viszont Lou Salomé nem lett volna, akkor tucatnyi férfi életműve lenne jelentősen kurtább.

BUDAI JULIANNA

(Európa Kiadó, Budapest, 2002. 478 o.
2200 Ft)

Körkép 2002; Az év novellái 2002

A magyar kulturális élet egyik legfontosabb eseménye, az Ünnepi Könyvhét egyelőre rácáfolni látszik azokra a pesszimista jóslatokra, amelyek az igényesebb szépirodalom olvasótáborának ijesztő fogyatkozását prognosztizálják. Bár a főszerep minden évben az aktuális sikerkönyveké, a kiadók, érthető okokból, ez alkalomra időzítik a kortárs magyar irodalmat bemutatni hivatott gyűjteményes kötetek megjelentetését. A *Körkép* című prózaantológiát már

régi ismerősként üdvözölhetjük. Az idei Könyvhéten egy újabb kiadvány is napvilágot látott (bevallottan a hagyományteremtés szándékával), amely nevéhez híven szintén *Az év novelláiból* kínál válogatást.

A friss hazai kispórátermés iránt érdeklődő, nem „szakmabeli” olvasókat (akik e kötetek elsődleges célközönségét jelentik) meglepetésként érheti, hogy a két antológia látványlag köszönő viszonyban sincs egymással. *Az év novellái* és a *Körkép* összesen ötven szerző munkásságából nyújt ízelítőt, átfedést azonban csak hármójuk (Kálnay Adél, Ferdinandy György és Méhes Károly) esetében találhatunk. A teljességre való törekvésnek természetesen megvan a maga korlátai, ráadásul az azonos tematikájú, egy időben megjelenő kiadványok között mindenképpen markáns különbségeknek kell lenniük. Az embernek mégis erős hiányérzete támad, ha egy olyan válogatásban, amely a kortárs magyar szépprózát kívánja reprezentálni, hosszas keresés után sem bukkan rá egyfelől Nádas Péter vagy Darvasi László, másfelől Jókai Anna, Határ Győző vagy Lázár Ervin nevére – az előbbi alkotók csak a *Körkép*ben szerepelnek, az utóbbiak kizárólag *Az év novelláiban*. A példák sorát még folytathatnánk, de ehelyett érdemesebb megismernednünk a két kötet szerkesztési elveivel.

A *Körkép* többnyire másodközlésre vállalkozik, és a rövidebb elbe-

szélések mellett egyes szerzőktől (jelen esetben Nádasról és Rakovszky Zsuzsától) regényrészletet is közread. Szerkesztői elsősorban a fővárosi irodalmi életre, valamint a fiatal, de már jelentősebb sikert elért alkotókra fókuszálnak (akiket idén többek között Hazai Attila és Jónás Tamás képvisel). *Az év novelláiban* között művek egy része itt jelenik meg első alkalommal. A benne felsorakoztatott írások nemcsak generációs, hanem „földrajzi” szempontból is szélesebb spektrumot fognak át: az anyaországban élő szerzők mellett a határon túli magyar irodalom alakjai is nagy számban képviseltetik magukat a kötetben (az előbbieik közül Szakonyi Károlyt, Csernák Árpádot és Lackfi Jánost, az utóbbiak közül pedig Grendel Lajost, valamint az azóta már elhunyt Gion Nándort és Bálint Tibort érdemes kiemelni). Ebből adódóan viszont *Az év novelláit* fellapozva jóval kevesebb ismerősen csengő névvel, annál több újdonsággal találkozhatunk.

Mint minden más antológiára, erre a két kiadványra is erősen változó színvonal jellemző, amiért a jobban sikerült darabok nyújtanak megfelelő kárpótlást. Bár a kortárs prózát gyakran éri az a vád, hogy egyre kevesebbek számára bizonyul befogadhatónak, a kiválogatott novellák többsége igen olvasmányos módon, hol a jelen talaján maradva, hol a történelem kontextusában mutatja be a magyar (esetleg tágabb

perspektívában a közép- avagy kelet-európai) valóságot. A helyenként nyomasztóvá váló realizmust játékosabb, néhol egyenesen mesébe hajló történetek ellensúlyozzák, így az olvasó, bármilyen legyen is az ízlése vagy az érdeklődése, könnyen megtalálhatja a kedvére való írásokat. Azt azonban nem árt szem előtt tartania, hogy a fent elmondottak miatt a két kötet csak együtt nyújt valódi körképet az év novelláiról.

WEÉRY IMRE

(Körkép, szerkesztette Körmendy Zsuzsanna, Magvető Kiadó, Budapest, 2002. 273 o. 1490 Ft; Az év novellái, szerkesztette Nagy Gábor, Magyar Napló, Budapest, 2002. 335 o. 2492 Ft)

György Attila: Harminchárom

Harminchárom nevet kellene ideírnom rendre, apák és nagyapák neveit, nemzedékről nemzedékre. Az első név etruszk: Laúkiex Kác Tárkun, „megromlott”, latin nyelven Lucius Caius Tarquinius – az utolsó pedig Antal György. Nagyjából Róma alapításának 682-ik évében kezdődik az öröklődés rendje, s a leszármazás fonala – miután keresztülszalad a párthus, a római és a hun birodalmon – Székelyföldön, Gyí-

mesközépkokon, 1971 nyarán van elkötve.

György Attila könyve egyszerre család- és világtörténet. Különös műfaj. Harminchárom bekezdés, harminchárom szereplő életesszeneciája: nem történelemkönyv, legfeljebb tabló, harminchárom rácsodálkozás a történelemre. Arra, hogy mi történt velünk. De össze lehet foglalni néhány oldalon akármely élet tanulságait? Egy-egy epizódra, mozzanatra jut csak idő. Egy-egy élet eseményt lehet felvillantani. Ezért kérdés, hogy mi is a műfaja ennek a könyvnek: bármelyik történet regénnyé állhatna össze, és akkor Kodolányival vagy a finn Waltarival lenne összevethető. Így viszont a sebesen pergő képek nem egy szereplő, hanem a történelem képét mutatják.

A történelemét, mely megtréfál, és szereplőit nemzedékről nemzedékre más és más helyre, birodalomba, társadalomba veti; és megmutatja, hogy mennyire esetleges, ki hová születik, hol folytatódik a leszármazás rendje. Aláhúzza, amit ma már világosan látunk, hogy milyen bizonytalan, elavult fogalom az, hogy „faj”. És megmutatja azt is, hogy milyen erős ezzel szemben a hely és kultúra köteléke, mely a hagyományok szűkebb megtartója, a család körében ered: „Valahol minden haza s minden nemzet így kezdődik” – vallja tágabb családja sorsára te-